

Mesačník Miestneho odboru MS v Banskej Bystrici - roč. XV. č. 231 - 11/2011

*Ži človek tak, aby tvoj život stvoril v tebe
povedomie ľudskosti.
Ži hrdo so vztýčenou hlavou a maj úctu
k národu a otčine svojej.*

(K.Kuzmány)

BUĎME MÚDRI A INTELIGENTNÍ

Máme, či nemáme byť múdri a inteligentní? Tak stojí pred nami v tomto čase nášho zložitého života verejne položená otázka, na ktorú by sme mali, alebo by sme sa mali aspoň pokúsiť priamo odpovedať. V našom živote, ktorý však dnes žijeme, zvyknú opýtaní priamo položených otázkach, najmä v rôznych reláciách v médiách, odpovedať slovami „*položili ste správnu otázku*“. Opýtaný vždy hovorí veľa, prevažne cudzími slovami, ktoré nikomu nič nehovoria, a tak k tej správnej otázke tá správna odpoveď a najmä odpoveď pravdivá a zrozumiteľná nikdy nezaznie. Nuž aj taká je demokracia a preto sa nám treba poučiť zo starých dobre známych ľudových múdrostí v prísloviach a porekadlách, z ktorých to najznámejšie je, že „*nielen chlebom je človek živý*“, aj keď všetci dobre vieme, že chlieb je k životu rovnako potrebný ako soľ.

Formovanie nás Slovákov, ako svojbytného národa, sa začalo podľa doterajších vedeckých bádanií už v piatom storočí po narodení Krista Pána. Počas ďalších storočí sme si postupne vytvárali svoje tradície, svoju skvostnú kultúru, svoje žitie až po vznik svojho osobitného národného spoločenstva, v ktorom prichádzali na svet so svojím nadaním a inteligenciou mimoriadne múdri predkovia. Do tohto procesu od 17. storočia významne vstupovali slovenskí rododubovia, ktorých podiel na formovaní národa je nezvratný, lebo o tom existujú veľmi jasné dôkazy vo vede, v technike, literatúre, hudbe, maliarstve, sochárstve a predovšetkým v tej našej vlastnej tradičnej ľudovej kultúre. Mnoho z toho, čo vytvorili nadaní predkovia i keď boli vládnucimi často zamlčovani ako Slováci, znamenalo vysoko kultúrny vklad Slovákov do svetového procesu zvyšovania kultúrnosti a vzdelanosti národov a to by malo byť aj v tomto čase života jednoznačným poslaním každého, kto sa poctivo stará o naplnenie života každého človeka. Z pohľadu odstupu času vieme, že nech bolo, ako bolo, vždy bolo treba zápasit' o svoje práva, prekonávať prekážky, postaviť sa proti našim nežičlivcom a brániť všetky hodnoty potrebné pre život. Žiaľ, v tomto je celá ľudská spoločnosť nepoučiteľná, lebo veľmi často to, čo sa s pomocou väčšiny vybudovalo, nezmyselnými rozhodnutiami vládnucej menšiny sme o to prišli, lebo sme zavrhlí pri tom vlastnú podstatu a nedržíme sa vzácných odkazov otcov národa: „*národovectvo je cit, ktorý viaže človeka k hrude otcov, reči otcov, ku krajine, k vlasti, jej minulosti i budúcnosti. Je to onen cit, ktorý vlastne priliehavé meno nemá, lebo je i modlitbou i citom pravdy a spravodlivosti, vnútorným znakom človeka, že do istého národa patrí, k nemu sa viaže a nechce, hoci aj za veľkú obeť zradit', poprieť, zalúčiť čisté presvedčenie, zradit' česť zeme rodnej a česť národa svojho*“.

Tento odkaz by si mal veľmi dobre zapísať každý jeden, ktorý koná proti svojmu presvedčeniu a pre veci cudzie zanedbáva veci vlastné, lebo všetko, čo sa na tomto svete deje, má nielen svoj dôvod, ale aj svoj pôvod a preto si cez vzácne slová básnika Milana Rúfusa: „*Nosíme v sebe kamkoľvek sa v živote pohneme vlastnú kolísku a touto kolískou je krajina, materinská reč, čistota ducha a pocta človeku*“, musíme uvedomiť všetko, čo pre život chceme a čo je pre náš život potrebné cez otázku Martina Rázusa z roku 1924, či chceme stavať chrám? „*Áno, chceme postaviť náš chrám, ale nech stavba nie je len na slovenský účet!*“ a možno v týchto odkazoch do tretice pokračovať slovami J.M.Hurbana:

„*Sme tu a teda budme. Nebudme viac zakliati, vyslobodme sa zo stavu trpiaceho, vyhrabme sa z nízkeho živobytia, nevyhovárjame sa na iných. Zreťelne a jasne rozlíšme to, čo od vekov vieme. Majme svoju národnú česť a hrdosť a naučme sa už raz byť Slovákmí*“. Všetky tieto nadčasové odkazy múdrych ľudí sú formulované veľmi jasne a mali by sme sa ich držať a nie sa ich vzdávať a cudzím odovzdávať. Dozvedeli sme sa nedávno, že netreba, aby sa univerzitné štúdium končilo štátnicami, vraj stačia City univerzity preto, aby bol človek vzdelaný a inteligentný, vraj lepšie je súkromné školstvo ako to, čo podporuje štát, vraj máme možnosť študovať kdekoľvek vo svete a preto nám ku šťastiu nič nechýba.

Zamýšľam sa nad takými tvrdeniami mocných a bohatých, alebo aj takých, ktorí si len myslia, že sú mocní a bohatí a myslím na to, čo nás čaká. Čaká nás opäť byť chudobnými poddanými a robotovať za čo najmenej a ešte byť za to vďačný, opäť sa klaňať pred pánmi a bozkávať im ruky a možno aj opäť si ľahnúť odovzdane na dereš a nechať si vyplatiť tých dvadsaťpäť. V tom druhom prípade nás nečaká tiež nič dobrého, hoci „*aj hlúposť je dar Boží*“ a aj to si musíme uvedomiť, lebo aj cez hlúpych vedie cesta do neznáma a preto stoja pred nami otázky - kto nás to a kam nás to vedie? Mali by sme si dať našu národnú pamäť do poriadku, aby nevznikli ďalšie krivdy, aby sme sa nevybrali na cestu do prepadliska, aby sme netápali v hmlách a nestali sa slepými i hluchými, ale aby sme si uvedomili, že sa tu opäť siaha „*kradmou rukou na našu slobodu*“ a to veľmi rafinovanými spôsobmi tak, ako tomu bolo v čase vzniku Žiadostí slovenského národa, keď vyslovil svoj názor vrbický richtár Jozef Pravoslav Bella: „*Sloboda v žalári, samopaš v palote, rovnosť na papieri a krivda v živote. Bratstvo na jazyku, v srdci samý jed a zlosť, brat brata ukrivdiť pokladá za cnosť. Nechže zavaruje Boh všetkie národy od takieho Bratstva, Rovnosti, Slobody*“.

Čo nám Slovákom teda treba, alebo nechceme vôbec nič? Nechceme byť inteligentnými, ako sme roky boli? Nechceme byť múdrymi, hoci takými boli naši predkovia? Nechceme byť spravodlivými a pravdovravnými? Nechceme mať rovné chrbty a čisté svedomie? Stačí nám byť nevzdelanými, stačí ako tak vedieť do ruky zobrat' krompáč a lopatu, stačí sa stať opatrovatelkami v bohatých rodinách, stačí pozbierať odpadky zo stola pánov, stačí byť ohnutý do tej správnej strany, stačí byť nevedomý a akosi prežiť. O to tu zrejme išlo tým, ktorí sa zaviazali v mene svojho vládnutia konať v prospech cudzích a menej v prospech vlastných. Mali by sme si preto toto všetko v sebe i okolo seba uvedomiť, ak sa chceme s čistým svedomím pozerat' každé ráno na seba v zrkadle, ak sa chceme každý deň stretávať s ľuďmi a dívať sa im priamo do očí. Platí to pre každého človeka, platí to pre každé spoločenstvo vytvorené ľuďmi, platí to pre každý národ a teda platí to aj pre nás Slovákov a preto ako to vyslovil Jozef Ciger Hronský: „*nezabúdajme na to, čo bolo, lebo nás treba na to, čo pride*“. A tento odkaz môžeme naplniť len vtedy, ak budeme v záujme našej národnej a štátnej budúcnosti múdri a inteligentní. Potom budeme aj dostatočne hrdí a budeme vedieť priamo a zrozumiteľne odpovedať na položené otázky a budeme ich vedieť v našom ľudskom živote najmä splniť.

Igor Kovačovič

Z HISTÓRIE

Karol KUZMÁNY (1806 - 1866)

*Puť ma už, Pane, puť ma z Tvojho domu,
Nevysielaj ma viac už k ľudu tomu.
Dost' som ho, už dost' učil, karhal, tešil,
A on peľeš' tak, ako peľeš'šil.
Nie! Nepuťm' ťa, žiť musíš' a rodu
Ztročenému vymáhať slobodu.
Už zvon zazvára, len sa neodvracaj,
Uč, hroz, modli sa a do konca pracuj!*

Túto programovú báseň napísal slovenský básnik, prozaik, prekladateľ, literárny teoretik, redaktor, vydavateľ, tvorca duchovných piesní, organizátor literárneho života, profesor teológie, evanjelický superintendent a prvý podpredseda Matice slovenskej Karol Kuzmány tri roky pred svojou smrťou. Poeticky v nej ukázal časť svojho osobného poslania zameraného na povznesenie národa a jeho kultúry. Patrí medzi tých národných dejateľov, o ktorých širšia verejnosť vie pomerne málo.

Pochádzal z farárskej a literárnej rodiny. Jeho otec bol evanjelický farárom v Brezne. Mal početnú rodinu, v ktorej bol syn Karol posledným, deviatym dieťaťom. Narodil sa 16. novembra 1806. Základné vzdelanie získal doma, nižšie triedy latinskej školy absolvoval v Dobšinej, kde sa priučil nemčine a dva ročníky kvôli maďarčine vychodil v Gemeri. Ako šestnásťročný sa dostal na bratislavské lýceum, na školu, v ktorej sa vedomosti pred ním aj Ján Kollár a František Palacký. Obaja naňho vplývali svojimi estetickými názormi a básnickou tvorbou. Skončil štúdium teológie, krátko pôsobil ako vychovávateľ v Novohrade. Navštívil Jána Kollára v Pešti a ten podnietil jeho ďalšie štúdium v Nemecku. V Jene chodil po Kollárových stopách, navštívil Goetheho a miesta pripomínajúce slovenskú minulosť. Kvôli tamojším profesorom filozofie zašiel aj do Berlína, Lipska a Halle. O dojmach z tohto pobytu sa dozvedáme z jeho románu Ladislav. Domov sa vracal cez Prahu, kde navštívil Jungmanna, Hanku, Palackého a upevnil sa v presvedčení, že je dôležité zotrvať pri spisovnej češtine a udržiavať kontakt s českým literárnym životom. Potom pôsobil na lýceu v Kežmarku, kde viedol aj slovenský študentský krúžok, kde vznikli jeho prvé oslavné básne na Tatry, ktoré sa stali symbolom Slovenska a Slovanstva.

*Vôkol strmí nebonosná Tatra,
pod Tatrou sa rozlehl Slovensko,
A kudy se valí pltný Váh, a kudy si skáče bystrý Hron,
Všudy tam slucháš Slováčky spievať piesničky veselé!
Všudy pozdrav milého Slováka, zbud' v ňem oheň lásky,
oheň lásky ku své milé reči,
Zbud' v ňem oheň lásky, oheň lásky ku svému národu!*

Tieto verše svojou formou pripomínajú verše mladých štúrovcov z neskoršieho obdobia. V novembri 1830 ho zvolili za farára vo Zvolene, v marci 1832 prešiel do Banskej Bystrice, kde pôsobil až do roku 1849. V rokoch 1836 - 1838 Kuzmány vydával vlastný časopis almanach Hronka a orientoval ju na spisovnú češtinu, hoci básnicky aktivizoval slovenské národné cítenie. Odmietol bernolákovskú slovenčinu ako nevhodnú za spisovný jazyk, ale vyzdvihol „výbornosť ducha“ Hollého. V otázkach spisovnej slovenčiny svoj názor potom zmenil. Po jej uzákonení uznal jej opodstatenosť, v roku 1845 uverejnil kázeň a neskôr aj iné literárne útvary v štúrovčine a cez Hronku plnil dôležitú úlohu zjednocovateľa. Jej vydávaním v Banskej Bystrici vytvoril nové kultúrne stredisko, v ktorom nastoloval otázky slovenskej literatúry a jej špecifikum. Hronku prestal vydávať pre mnohé povinnosti a práce v cirkevnom a školskom živote a snád' aj pre nedostatok financií. Venoval sa tvorbe duchovných piesní a modlitieb, v ktorých dosiahol veľký úspech. Kuzmányho vzťah k štúrovcom bol veľmi srdečný i štúrovcov k nemu. Kuzmány sledoval maďarizačnú kampaň po vyhlásení maďarčiny za úradnú reč a súhlasil s protestom Slovákov proti nej. Prispieval do Štúrových Slovenských národných novin a stal sa členom Tatrána. V roku 1847 založil v Banskej Bystrici Spolok všeobecnej vzdelanosti a stal sa jeho predsedom. Spolok bol široko organizovaný, mal združovať a spravovať osobitné spolky a združenia - čitateľské, nedeľné, ovocinárske, spolky striezlivosti, spolky pre napomáhanie priemyslu, poľnohospodárstva, obchodu, včelárstva, telovýchovy a podobne. Spolok mal spájať Slovákov bez

rozdielu náboženstva a stavu - teda tak ako to neskoršie urobila Matica slovenská. Kuzmány vo svojej literárnej tvorbe zdôrazňoval, že zmyslom ľudského života je ustavičné hľadanie pravdy, dobra a krásy. Odmietal mechanické napodobovanie starých vzorov a súčasne vyzdvihoval krásu ľudových spevov a romantickú poéziu. Ústredným motívom jeho inšpirácií sa stali slovenské kraje, rieky, hory a jeho verše v značnej miere ovplyvnili tvorbu romantickej štúrovskej mládeže i samotného Ľudovíta Štúra.

V marci 1849 bol členom slovenskej deputácie k cisárovi a v lete odišiel do Viedne za profesora teológie, kde naviazal kontakt s Jánom Kollárom. Snažil sa zabrániť vplyvu maďarizačných síl v slovenskej evanjelickej cirkvi, vypracoval návrh na jej ústavu PATENT, ktorá mala odstrániť vplyv aristokracie na voľbu farárov a cirkevných hodnostárov a tým zmenšiť nebezpečenstvo maďarizácie. Vo svojich postojoch konkretizoval úlohy inteligencie v živote národa, zaujal postoj k národnej histórii, riešil viaceré filozofické a estetické otázky, vyjadril zásadné stanovisko k národnostnej otázke, k cirkvi a náboženstvu, k slovenskej vzájomnosti, k otázkam demokracie, práva a spravodlivosti. V roku 1860 ho zvolili za superintendenta a znovu mu v byte v Banskej Bystrici rozbili okná a na dom namaľovali šibenicu. No nezlomili ho, o čom svedčia jeho slová: *No, hej, vy, vy mňa z nôh nezrazíte. Pred vami ja zohnem šiju? Vy, bedač, vy mňa prinúttite Bohom uznať vašu zmlju? Už hyniete, zahyniete!*

Obyvatelia z mnohých dedín na Slovensku mu písomne vyjadrovali dôveru, podporu a protestovali proti takýmto činom. V decembri 1861 bol v memorandovej deputácii k cisárovi. Pomáhal vymôcť uznanie osobitostí slovenského národa, povolenie na založenie slovenských stredných škôl a schválenie stanov Matice slovenskej. Kým P. J. Šafárik v júli 1827 „premysľal o založení Matice slovenskej“, prvú obsiahlejšiu úvahu o nej napísal a uverejnil Karol Kuzmány v Hronke roku 1837. V júni 1851 predložil spolu s J. Kollárom, J. Záborským, D. Lichardom a M. Štefkom viedenskej vláde žiadosť o povolenie Matice a napísal aj predbežný návrh jej stanov. Roku 1863 prešiel do Turčianskeho Svätého Martina, kde sa podieľal na príprave zakladajúceho zhromaždenia Matice, na ktorom bol zvolený za jej prvého podpredsedu. Kuzmány pripravil a zvolal tri valné zhromaždenia a dvanásť výborových zasadnutí. Riešil predvázkové otázky Matice - spoluprácu pri výstavbe budovy, organizáciu knižných, písomných i vecných zbierok, finančné otázky - zbierky, pôžičky, podpory a štipendiá, vydavateľské otázky, organizáciu tlače i expedovanie. Dôležitou oblasťou jeho práce bolo nadväzovanie spolupráce s kultúrnymi a vedeckými inštitúciami i osobnosťami slovenských i neslovenských národov, získavanie členov zo zahraničia, zachovávanie matičných písomností a ďalšie doslova praktické činnosti. Počas jeho matičného účinkovania sa utvoril medzi ním a prvým predsedom Matice banskobystrickým katolíckym biskupom Štefanom Moysesom veľmi pekný priateľský vzťah, rešpektujúci hlavné požiadavky doby - náboženskú a politickú toleranciu, zanietenosť vo veci slovenského národa a nezištnosť, obetavosť v matičnej práci. Obaja sa prísne a presne riadili matičnými stanovami a dejiny presvedčili, že táto zásada bola správna a oživa v dejinách Matice vždy vtedy, keď si to vyžaduje stav slovenskej spoločnosti. Tieto zásady pripomenuli v rôznych obdobiach dejín našej národnej ustanovizne také osobnosti ako S. H. Vajanský, P. O. Hviezdoslav, J. Škultéty, Š. Krčméry, J. C. Hronský cez slová: „*Veľkí duchovia sa zblížujú, i keď ich delí čas, priestor, konfesia. Dve bratské srdcia, dve kongeniálne umy, ale jedna veľká vôľa, jedna šlachetná snaha, jeden svätý ideál: vymalenie slovenského národa spod jarma duchovného, hmotného, národného, vyvedenie slovenského národa z faraónovho Egypta.*“ Zomrel 14. augusta 1866 v Štubnínskych Tepliciach a pochovaný je v Martine na Národnom cintoríne.

Pre náš národný život Kuzmány zanechal cez svoju tvorbu mnohé skúsenosti, z ktorých by sme sa mali poučiť a využiť toto dedičstvo otcov tak, aby sme mohli zmravňovať náš spoločenský i politický život v duchu jeho odkazov, horieť za pravdu, šlachetnosť a statočnosť. Tradícia moysesovsko-kuzmányovská, ktorá vznikla na pôde Matice slovenskej, mala by sa v prvom rade uplatňovať v matičnom hnutí - odhoda až po miestne odbory, všetkých jej členov. V matičnej činnosti by mala zavládnuť tolerancia, snaha sústrediť všetkých členov bez rozdielu politického a náboženského presvedčenia, všetkých, ktorým záleží na rozkvetení nášho národa, jeho vedy i kultúry. V tomto zmysle táto tradícia presahuje matičný priestor a môže cez vzácny odkaz Karola Kuzmányho: „*Hej vtedy naše hole zakvitnú ružami a zlatým sa rozvlní pole dolinami, v mestách našich povstanú školy a svetlice, raj v lone Božom budú slovenské stolice*“ spájať Slovákov vo viere naplniť duchovné túžby, sny a nádeje našich otcov, ktorí očakávali víťazstvo pravdy a spravodlivosti, cti a práva v celej našej slovenskej vlasti.

(z referátu Michala Eliáša na vedeckom seminári 13. októbra 1996 v Brezne)

Z ČINNOSTI

HONTIANSKA PARÁDA 2011

V dňoch 19. - 20.8.2011 sa uskutočnil v Hrušove na Hontě 16. ročník výnimočného festivalu, približujúci takmer zabudnuté starodávne roľnícke práce, ľudové remeslá, domáce zamestnania obyvateľov hrušovských a okolitých lazov a osád i obcí Hontu v spojitosti s prejavmi tradičnej ľudovej kultúry udržiavanej z generácie na generáciu so všetkým, čo k nim patrí - zvykmi, obyčajami, piesňami, tancami, porekadlami, prísloviami a inými ľudovými múdrosťami potrebnými pre život, ale aj typickými jedlami domácej kuchyne, odevom, ktorý podnes nosia starší obyvatelia, ale aj mladí pri slávnostných chvíľach vo svojom prirodzenom prostredí.

Návštevníci Hontianskej parády, ktorých bolo neúrekom z rôznych končín Slovenska, ale aj z viacerých štátov Európy, mali možnosť nielen sa pozeráť a obdivovať, ale sa aj priamo zapájať do tradičného priebehu žatvy, mlátenia obilia, pečenia chleba v kamenných pečiach, odskúšania roľníckej techniky i do spievania v osobitne pripravených programoch na hrušovských lazoch i v strede dediny vo výške 15 dvoroch. Vynikajúco premyslená organizácia festivalu to umožňovala v plnom rozsahu a tak sa počas celého konania festivalu v Hrušove „premlelo“ vyše 25 tisíc ľudí. Výborne bol zorganizovaný a rozmiestnený v obci tradičný jarmok a návštevníkov zaujali aj práce spojené s kresaním a dlabaním dreva, tesaním a štiepaním do kameňa, stavbou a vybratím uhliarskej mlie i ďalších prác, do ktorých sa vo veľkej miere zapájali mladí Hrušovčania. Na Lesnej scéne i na pódiu pri Vežičke sa počas celej soboty prezentovali folklórne skupiny a súbory zo Zlatých Moraviec, Pliešoviec, Pukanca, Gočova, Nižnej Slanej, Slažán, Lachova, Krupiny, Jaroka, Dolnej Strehovej, Trenčína, Močenka, Pohorelej, Detvy, Hontianskych Nemiec a ďalší vytvárali dobrú náladu v Hasičskom, Hrušovskom, Slováckom, Polovníckom, Pukanecskom, Sebechlebskom, Heligonkárskom a v ďalších dvoroch, kde sa ľudia nielen bavili, ochutnávajú dobré jedlá i nápoje, ale aj rozprávali s úctou a zanietením o všetkom, čo videli. Na „do prasknutia naplnenom“ amfiteátri sa počas celej Hontianskej parády uskutočnilo 7 scénických programov. Divákov počas prvého večera (piatok 19.8.) veľmi ľudsky privítali najskôr členovia detského súboru Ragačinka a členovia domácej skupiny v programe „Vitajte v Hrušove“ a potom najmä mladú generáciu zaujal nový tanečný program SLUKu „Chorea slovača“. V sobotu 20.8. sa v úvodnom programe „Zvítanie v Hontě“ na amfiteátri predstavili súbory a skupiny, ktoré práve zásluhou stretávania sa na Hontianskej paráde si medzi sebou vytvorili veľmi dobré partnerské vzťahy, a tak sa postupne predstavili FS Slovákov z Vojvodiny Krajana so súborom Prameň z Dolnej Strehovej, potom hostia zo Sardínie spoločne so súborom Inovec zo Zlatých Moraviec a na záver muzikanti so spevkami z Moravskej Novej Vsi spoločne s muzikantmi a spevkami z Pohorelej. Na programe „Prišla k nám jar“, ktorý vytvorili detské súbory Ratolesť z Detvy, Hájik a Lieskovček z Rimavskej Soboty, Jetelinka z Moravy a domáca Ragačinka, bol prítomný minister kultúry SR Daniel Krajcer. Druhý programový blok sa začal programom „Pozdravy hostí“, a tak sa amfiteátrom niesli piesne z Horehronia, Ponitria, Trenčianska, Gemera a Hontu, z ktorých mnohé našli odozvu aj medzi spievajúcimi divákmi. Potom bol uvedený zvykoslovné pásmo „Zo špásu do špásu“, čo bol výsledok celoročnej aktivity dedinských skupín z obcí Hontu, z Dačovho Lomu, Domadic, Baďana, Bátorovej, Cerova, Krupiny, Hontianskych Nemiec,

Lackova, Pukanca, Příbeliec, Plachtiniec, Prenčova, Sazdic, Sebechlieb a veľmi dobrý súbor Krtišan. Záver programov festivalu vytvoril popredný slovenský súbor Partizán zo Slovenskej Lupče. Vo svojom programe predstavil tri oblasti svojej tvorby z Horehronia, Gemera a Podpoľania na vynikajúcej úrovni a verejne tým podakoval za pozvanie na festival všetkým organizátorom Hontianskej parády. Vystúpením Partizánu však život festivalu neustal, ale v celom prostredí Hrušova pokračoval zábavami a dobrou náladou do skorých ranných hodín, kedy sa návštevníci i účinkujúci začali rozchádzať do svojich domovov a domáci začali tak, ako sa patrí na dobrých gazdov, upratovať svoje priedomia, ulice, námestíčka, dvory, aby sa všetko dostalo v Hrušove do náležitého poriadku pre každodenný život. Všetkým patrí veľké podakovanie za to, čo pre Hontiansku parádu a jej tohtoročné vyznenie urobili, aby Hontianska paráda 2011 ostala dlho v pamäti a pekných spomienkach všetkých, ktorí na nej boli prítomní.

OSZVENY V TELGÁRTE

Festival sa začal tradičným zvitáním účastníkov 20.8.2011 pri prameni rieky Hron a výstupom na Kráľovu hoľu, kde odzneli „Oszyeny slovenskému svetu“ cez piesne, ktoré boli symbolickým posolstvom celému slovenskému i slovanskému svetu. Od popoludnia do záveru celého dňa sa konali programy priamo v Telgárte. Najskôr to bola prehliadka speváckych skupín a speváckych zborov „Spevy chrámov“, potom program „Poéma o ovciach“ ako scénická kompozícia o posolstvách a prienokoch symbolu baránka, ovčích stád a ich zvoncov do kultúry Slovenska, potom „Spomienka na Jožka Majerčička“, vynikajúceho tanečníka a mnohoročného usmerňovateľa folklórneho hnutia na Slovensku a na záver večera galaprogram „Oszyeny života“. V programoch účinkovali skupiny a súbory z Vernára, Liptovských Sliachov, Chrenovca-Brusna, Terchovej, Malatinej, Hvozdnice, Telgártu, Šútova, Krpelian, Sklabine, Kožarisk, Košic, Brezna, Bratislavy a z ďalších miest a obcí Slovenska. Programy boli veľmi umne dramaturgicky vystavané, zaujali kvalitou výberu piesní i umeleckou interpretáciou a celkovým režírnym stvárnením tém, čo mimoriadne priaznivo oceňovali všetci prítomní diváci.

V nedeľu 21.8.2011 bol festival završený Svätou liturgiou Jána Zlatoústeho v staroslovenskom jazyku a záver patril programu „Putovanie slovenským svetom“, čo bola audiovizuálna freska o spoznávaní, interpretovaní, výsledkoch a tvorbe scénických a audiovizuálnych programov v uplatnení ľudového a vyššieho umenia v minulých a súčasných podobách i víziách ich budúcnosti. Program pripravil Ing. arch. Viliam Ján Gruska v duchu myšlienok Jána Chryzostoma Kardinála Korca a jeho Predslovu k vydaniu Proglasu vo vzťahu k cyrilo-metodskej tradícii i odkazom mnohých významných osobností našich národných dejín. Súčasťou festivalu boli aj výstavy „Tvorivé cesty k budúcnosti rodokmeňa“ a „Metamorfózy ľudového umenia“ vytvorené z fragmentov autorských výstav V.Grusku. Výstavy výrazne prispeli k úspechu festivalu a tešili sa počas celého jeho trvania značnému záujmu všetkých účastníkov tohtoročných Ozvien v Telgárte.

ŠACHOVÝ TURNAJ

V dňoch 16.9. - 18.9.2011 sa v Banskej Bystrici uskutočnili Majstrovstvá Slovenska v rapid

šachu, ktoré boli súčasťou 15. ročníka tradičného šachového turnaja OPEN Banská Bystrica a výročia schválenia ústavy SR. Na slávnostnom otvorení sa zúčastnili v zastúpení primátora Mesta B.Bystrica p.Cibulková a v zastúpení predsedu BBSK p. Hlučáňová, za MOMS Ing.P.Spišiak. Hralo sa švajčiarskym systémom na 9 kól s tempom 2 x 50 min + 10s/fah. Podujatia sa zúčastnilo 92 hráčov z celého Slovenska za účasti niekoľko hráčov aj z okolitých štátov.

Majstrom Slovenska v rapid šachu a víťazom tradičného Openu sa stal Rastislav Bristenský z ŠK Slovan Bratislava pred M. Bezuchom z SK Dunajská Streda. Mario Castiglione, minuloročný víťaz, hráč z extraligového Slovana Bratislava si odniesol bronz. Najlepším hráčom banskobystrického kraja bola Zuzana Štrícová (Gregorová) z domáceho prvotrigového ŠK TH Junior B.Bystrica, ktorá zároveň vyhrala aj kategóriu žien. V kategórii seniorov zvíťazil František Goga z ŠK Doprastav Bratislava.

V mládežníckych kategóriách chlapcov vyhral kategóriu do 12 rokov Viktor Haring z B.Bystrice, víťazom kategórie chlapcov do 10 rokov bol Juraj Chaban z SK Nesluša, do 14 rokov Matej Šošovička z D.N.Vsi, do 16 rokov Tomáš Martinka z Detvy a do 20 rokov Juraj Šošovička z D.N.Vsi. Víťazkou kategórie dievčat do 10 rokov bola Dominika Ferková z Bardejova, do 12 rokov Alexandra Tejová z Bardejova, do 14 rokov Eva Kubove z Podbrezovej, do 16 rokov Anna Mária Kotočová z Pohorelej a do 20 rokov Stela Pavlová z B.Bystrice.

Organizátori podujatia SŠZ, SK Junior B.Bystrica, Mesto B.Bystrica, CVČ Havranské BB, MOMS B.Bystrica a BBSK zvládli ako každý rok organizáciu aj vďaka pomoci partnerov podujatia SHP Harmanec, BBES, Detox s.r.o., Metalservis Recycling, Lupčianka s.r.o. a tiež aj za pomoci hlavne dobrovoľných a obetavých členov klubu a nadšencov šachu. (Z.Gregor)

JUBILANT LACKO HYŽA

Dňa 29.9.2011 sa v Dome MS uskutočnilo v rámci programového cyklu Osobnosti stretnutie s literátom, rozhlasovým režisérom a richtárom Obce Liptovskej, jubilantom Ladislavom Hyžom. Prítomných členov MO MS privítal a celé stretnutie moderoval predseda MO MS Igor Kovačovič, ktorý v úvode predstavil životnú cestu jubilanta a celé stretnutie rozvrstvil do viacerých oblastí - detstvo a študentské roky, pôsobenie v banskobystrickom rozhlase, osobnosti Slovenska v živote jubilanta, autorská tvorba, richtárske pôsobenie v obci Liptovskej a prítomnosť života Lacka Hyžu. O všetkých týchto oblastiach sa potom mimoriadne pútavo rozhovoril sám jubilant, spomínal na mnohé životné príhody, zaspomínal na prežité roky mladosti v rodnom Liptove, hovoril o mnohých udalostiach života prežitých so vzácnymi osobnosťami kultúrneho a literárneho života, o svojich priateľoch a v spojitosti s nimi aj o svojom vyvolenom životnom poslaní, o úcte k slovenčine, o vzniku i pôsobení liptovských rodákov žijúcich v Banskej Bystrici a tým aj doplnil svoje putovanie životom zverejnené v jeho knihe Diagnóza - rozhlasom urieknutý. Vyústením celej veľmi zaujímavej besedy s prítomnými účastníkmi stretnutia bolo nielen vinšovanie dobrého zdravia, osobného a rodinného šťastia, ale aj želanie všetkých, aby sa životné príbehy Lacka Hyžu objavili v jeho ďalšej knihe. Na záver stretnutia Lackovi Hyžovi banskobystrickí matičiarci nielen zavinšovali k životnému jubileu, ale za doterajšiu spoluprácu v matičnej činnosti MO MS, ktorého je Lacko Hyža vzácnym členom, mu odovzdali aj pamätnú medailu - Cenu Matice slovenskej od akademického sochára Františka Štefunka, aby mu pripomínala chvíle jubilejného stretnutia.

Igor Kovačovič

NA (NE)POSLEDNEJ STRANE ...

BLAHOŽELÁME

1.11. PaedDr. Sylva JANÍČKOVÁ, 2.11. Ing. Vladimír LAŠŠÁK, Ing. Zdenek VALACH, 3.11. Mária ŠOOŠOVÁ, 4.11. Mgr. Milan SUPEK, 5.11. RNDr. Ján KRAJČO, CSc., 6.11. Janka ŠTRBÁKOVÁ, 7.11. Simon FLAUGNATTI, Ing.arch. Ján HANZEL, Ján CHLUMECKÝ, 8.11. Matúš KORYTKO, 10.11. Prof. Beloslav RIEČAN, 11.11. Ing. Vladimír BABIŠ, Peter DLHOŠ, Vladimír SEJKA, 12.11. Ján FRAŇO, Peter KEVICKÝ, Alžbeta KRAJČIOVÁ, 13.11. Ing. Ján VANKA, 14.11. Miroslav JÁNOŠÍK, Marína KEVICKÁ, Marián ZIMMERMANN, 15.11. Oľga GAJDOŠOVÁ, Mgr. Mária PLINTOVIČOVÁ, 16.11. Eduard DVORSKÝ, Zdenka HABOČÍKOVÁ, 18.11. Janka BALÁŽOVÁ, 20.11. Helena BENKOVÁ, Hilda CHLUMECKÁ, Stella MIKULOVÁ, 21.11. Michal KALIŠKA, Ing. Viera ŠIMKOVÁ, 22.11. Monika MAJEROVÁ, Ing. Marián MIKLOŠ, 25.11. Eva MIKLOŠOVÁ, Václav TOMANÍK, 26.11. Jozef KARVAŠ ml., 28.11. Anna JAVORSKÁ, Eva KEVICKÁ, Michal KOLENIČ, 30.11. Oľga FELIXOVÁ.

Želáme Vám, matičiari – novembroví oslávenci, k Vaším narodeninám veľa zdravia, šťastia a spokojnosti!

Z pera Turčína Poničana

TREBIŠOV TO VALAL ...

- Ach jáj, učok Ondro. Vy sa nezmeníte. Zasa takô neaktuálnuo spievate. –
- Neaktuálnô, Kubko? A kerú že by som si mav zanôtiť? –
- Nuž a či ste nečuli ten najnovší šláger – Brusel Eurovalal, bodaj ho Boh skáral? –
- Aj som dačo začuv, ale keď ma Ivetka uistila, že to Sa Spraví, tak som sa uspokojiv. –
- No vidíte, a ten náš domček sa zrútiť, aj keď mav štyri nohe. Vravia ľudia, že tri sa lepšie. –
- Čo sa krenkuješ? Prídu voľby a ako vždy sa bude zametať jedna radosť. Nová vrchnosť vyhádze šecko – zluo aj dobro a zasa bude na čo nadávať. –
- Jáj, to poznám z nášho spolku. Aj tam prišjou jedon za vrchního a z cíferšpióna sa stav Len on. Vlado bou proti nemu chabý prístipkár. Keď začav robiť poriadke aj Dunča z búdy vyhnav. Vraj si dovoliv našho zahavkať. –
- Veru, nájdú sa kadjakí odkundesí. Aj tie noviny, čo máte v tom spolku sa voľáke inakšie. Vraj kcu byť aktuálnie. Už len čakám, kedy v nich budú aj tie akty. –
- Ažďaj aj k tomu príde, ale či vedia, že Štúr bov veľmo škaredý človek? –
- A na to si ako prišjov? –
- Dočítav som sa, že v Prešporku sa veľmo estetickí ľudia. Majú taký spolok, čo sa píše Za krajšiu Bratislavu, nuž a tí kcu zameniť jeho sochu za Máriu Teréziu, lebo krajšej a pre Slováka významnejšej ženy veru na tom svete niet–

PROGRAM NA NOVEMBER

- 1.11. **TRADÍCIE – SPOMÍNAME S LÁSKOU**
položenie vencov k pamätným tabuliam a hrobom národných dejateľov. M: mesto a cintoríny B. Bystrice O: MO MS
- 4.-5.11. **BANSKOBYSTRICKÁ FOLKLÓRNA HARAVARA** - festival folklórnych súborov a KP dedinských skupín BBSK
M: B.Bystrica, Selce O: SOS B.Bystrica, BBSK
- 8.11. o 10.00 **ŠIKOVNÉ RUKY** – stretnutie členiek klubu paličkovanej čipky
M: Dom MS O: Klub paličk. čipky pri MO MS
- 14.11. o 15.00 **OSOBNOSTI** – 90. výr. smrti **P. O. HVIEZDOSLAVA** - prednáška a beseda o živote a diele (lektor: Dr.J.Lomenčík,PhD.)
M: Dom MS O: MO MS
- 21.11. o 15.00 **HISTÓRIA** - stretnutie členov MS k 205. výr. nar. **K. KUZMÁNYHO**
M: Dom MS O: MO MS
- 22.11. o 10.00 **ŠIKOVNÉ RUKY** – stretnutie členiek klubu paličkovanej čipky
M: Dom MS O: Klub paličk. čipky pri MO MS
- 24.11. o 17.00 **VALAŠTIANSKA KULTÚRNA JESEŇ** – koncert k 55. výr. dych. hudby
M: KD Valaská O: MO MS, OcÚ Valaská
- 25.11. o 19.00 **SPEVOM K SRDCU** – koncert matičných speváckych zborov
M: aula EF UMB O: DMS, UMB
- 25.-27.11. **KATARÍNSKE DNI** – 40. výr. **DFS Malá Kýčera**, M: KD Č. Balog O: OcÚ, MO MS Č.Balog, OU Kýčera
- 26.11. o 17.00 **NOSITELIA TRADÍCIÍ** – prehliadka dedinských skupín, vychádzka členov MO MS
M: KD Sl. Ľupča O: SOS B. Bystrica, BBSK, OcÚ Sl. Ľupča, MO MS

UPOZORŇUJEME

členov MO MS v Banskej Bystrici na zaplatenie členského príspevku na rok 2011: **2 € - pre dospelých, 1 € - pre deti, študentov, dôchodcov a nezamestnaných.**

Zaplatiť členský príspevok si môžete osobne v Dome Matice slovenskej v dňoch **pondelok a štvrtok v čase od 14.00 – 16.00 hod. a pri konaní podujatí**, na ktoré Vás pozývame. Zaplatenie potvrdzujeme do členskej legitimácie osobitou pečiatkou, preto si legitimáciu prineste so sebou.

Zvon si môžete prečítať aj na webových stránkach: **www.matica.sk** – (bočná lišta časopisy) **www.maticabb.meu.zoznam.sk**